

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการรับรู้บทบาทหญิงชายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทหญิงชายตามตัวแปรทางด้านเพศ อายุ และประเภทของโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทหญิงชาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. เกณฑ์ในการให้คะแนน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงและนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงและนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 800 คน เป็นนักเรียนหญิง 400 คน และนักเรียนชาย 400 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($\alpha = .05$) ซึ่งเทียบจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชาย 400 คน และหญิง 400 คน (Yamane, 1967 อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538: 234)

2. แบ่งประเภทของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งได้โรงเรียนหญิงล้วน 10 โรงเรียน, โรงเรียนชายล้วน 11 โรงเรียน และโรงเรียนสหศึกษา 92 โรงเรียน เพื่อสุ่มเลือกโรงเรียนที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. สุ่มรายชื่อโรงเรียนในแต่ละกลุ่มโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย สุ่มโรงเรียนสหศึกษา 3 โรงเรียน โรงเรียนหญิงล้วนและโรงเรียนชายล้วนอย่างละ 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 7 โรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทโรงเรียน	ม.ต้น		ม.ปลาย		รวม
	เพศหญิง	เพศชาย	เพศหญิง	เพศชาย	
<u>โรงเรียนสหศึกษา</u>					
1. โรงเรียนชิโนรส	35	35	35	35	140
2. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย	35	35	35	35	140
3. โรงเรียนศรีอยุธยา	30	30	30	30	120
<u>โรงเรียนชายล้วน</u>					
4. โรงเรียนทวีธาภิเศก	-	50	-	50	100
5. โรงเรียนเทพศิรินทร์	-	50	-	50	100
<u>โรงเรียนหญิงล้วน</u>					
6. โรงเรียนศึกษานารี	50	-	50	-	100
7. โรงเรียนสายปัญญา	50	-	50	-	100

4. ขอความร่วมมือกับอาจารย์ฝ่ายวิชาการและฝ่ายแนะแนวของแต่ละโรงเรียน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาตอนปลายจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายละเอียดของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นเรียน และประเภทโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และ ประเภทโรงเรียน

เพศ \ โรงเรียน	สหศึกษา		ชายล้วน		หญิงล้วน		รวม
	ม.ต้น	ม.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	
หญิง	100	100	-	-	100	100	400
ชาย	100	100	100	100	-	-	400
รวม	200	200	100	100	100	100	800

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง และประเภทของโรงเรียน

2. แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของ Bem (1974), Katz (1991), นิตยกุล อรรถนุพรรณ (2529) และพลินี อากาศ (2543) จำนวนทั้งสิ้น 151 ข้อ โดยใช้มาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ชั้นของ Likert (Likert scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณลักษณะความเป็นหญิงชาย มีจำนวน 35 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด"

2.2 ด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจำนวน 40 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด"

2.3 ด้านการทำกิจกรรมภายในครอบครัว มีจำนวน 22 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก "ทำเป็นประจำ" ถึง "ไม่ทำเลย"

2.4 ด้านการทำกิจกรรมยามว่าง มีจำนวน 23 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก "ทำเป็นประจำ" ถึง "ไม่ทำเลย"

2.5 ด้านความสามารถทางวิชาการ มีจำนวน 31 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด"

3. แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทชาย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของ Bem (1974), Katz (1991), นิตยกุล อรรถนุพรรณ (2529) และพลินี อากาศ (2543) จำนวนทั้งสิ้น 151 ข้อ โดยใช้มาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ชั้นของ Likert (Likert scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านคุณลักษณะความเป็นหญิงชาย มีจำนวน 35 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด”

3.2 ด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจำนวน 40 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด”

3.3 ด้านการทำกิจกรรมภายในครอบครัว มีจำนวน 22 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก “ทำเป็นประจำ” ถึง “ไม่ทำเลย”

3.4 ด้านการทำกิจกรรมยามว่าง มีจำนวน 23 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก “ทำเป็นประจำ” ถึง “ไม่ทำเลย”

3.5 ด้านความสามารถทางวิชาการ มีจำนวน 31 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ชั้น จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด”

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิง และแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทชาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดบทบาทหญิงชายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่นิยมใช้ในปัจจุบัน คือ ศึกษาจาก Bem's Sex Role Inventory : BSRI (Bem, 1974), The Katz Sex-Role Flexibility Questionnaire (Katz, 1991), แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของชายและหญิงไทยในปัจจุบัน (นิตยกุล อรรถนุพรรณ, 2529) และแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายแบบยืดหยุ่น (พลินี อากาศ, 2543) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. รวบรวมคำหรือวลีที่แสดงถึงบทบาทหญิงและบทบาทชายทั้ง 5 ด้าน จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในประเทศไทย

3. นำคำที่เป็นคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านที่ได้จากข้อ 2 มาสร้างเป็นแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิงและแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทชาย ซึ่งคำที่เป็นคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านในแบบสอบถามทั้ง 2 ที่ใช้นั้นเหมือนกัน แต่ปรับปรุงในส่วนของคุณลักษณะคำถามให้มีความสอดคล้องกับแบบสอบถามในแต่ละแบบ

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนคำที่เป็นคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านที่รวบรวมมา จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 40 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน ชาย 10 คน หญิง 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอีก 20 คน เป็นชาย 10 คน และหญิง 10 คน

5. ปรับปรุงแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิงและแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทชาย โดยนำคำที่เป็นคุณลักษณะที่ได้เพิ่มเติมมาจากความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มาเพิ่มเติมในแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจหาความตรงของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง

7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วทั้งฉบับไปหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตร Alpha-Coefficient ของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิงทั้งฉบับเท่ากับ 0.9092 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทชายทั้งฉบับเท่ากับ 0.9279

เกณฑ์ในการให้คะแนน

แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหญิง และแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทชายใช้มาตรฐานค่าของ Likert scale 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดช่วงค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใช้ในการตีความ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหญิงชายในระดับสูงที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหญิงชายในระดับสูง

2.50 – 3.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหญิงชายในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหญิงชายในระดับต่ำ

1.00 – 1.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้บทบาทหญิงชายในระดับต่ำที่สุด

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์กำหนดการรับรู้บทบาทหญิงและบทบาทชาย และจัดเรียงลำดับอันดับที่ของแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นหญิงชาย ด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ ด้านการทำกิจกรรมภายในครอบครัว ด้านการทำกิจกรรมยามว่าง และด้านความสามารถทางวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

2. ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดวันในการดำเนินการวิจัย

3. ขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

4. นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียน

ชิโนรส, สามเสนวิทยาลัย, ศรีอยุธยา, ทวีธาภิเศก, เทพศิรินทร์, ศิกษานารี และสายปัญญา

ซึ่งระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2544 จนถึงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545

5. นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวัดไปตรวจสอบความสมบูรณ์ของ

แบบสอบถาม เพื่อคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science: SPSS/PC+) ตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้บทบาทหญิงและบทบาทชาย ระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยใช้ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้บทบาทหญิงและบทบาทชายระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยใช้ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้บทบาทหญิงและบทบาทชาย ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนหญิงล้วน โรงเรียนชายล้วน และโรงเรียนสหศึกษา โดยใช้ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05